

FOREDRAG I FREDRIKSTAD ARBEIDERPARTI
TORS DAG 13. JANUAR 1977.

Det er i disse dager 1 år siden den nåværende regjering tiltrådte. Det markerte ikke noe politisk skifte. I tiltredelseserklæringen understrekte Regjeringen innledningsvis at den er utgått fra Det Norske Arbeiderparti, og vil som grunnlag for sitt arbeid ha partiets program. Det ble videre understreket at den vil føre videre de oppgaver som fulgte av den trontale som Regjeringen Bratteli hadde lagt fram noen måneder i forveien.

Det er ingen forandring i den politiske linje som ble fulgt

- 2 -

under Trygve Brattelis ledelse og den politikk som den nåværende regjering fører. Det er derfor ikke noe politisk betydningsfullt jubileum vi feirer når vi konstaterer at Regjeringen har arbeidet sammen i 1 år.

Men jeg finner det naturlig å vise til de 10 viktige saker som vi fant det ønskelig å rette søkelyset mot i Regjeringens tiltredelseserklæring da vi overtok i januar i fjor. De 10 sakene er et utvalg av alle de spørsmål som var tatt opp i Arbeiderpartiets program, og som var i arbeid og under forberedelse i departementer og Regjering, og som vi den gang fant det naturlig å trekke fram. De 10 sakene har vært med å danne en profil for det arbeid vi har utført i det forløpne år.

Vi understrekte for det første behovet for å trygge arbeidsplassene, ikke minst for ungdom og andre grupper som har særlige vansker på arbeidsmarkedet.

Videre understrekte vi behovet for å dempe prisstigningen. I den sammenheng trakk vi fram inntektsoppgjørene som en viktig oppgave for å fordele inntektsveksten rimelig mellom de ulike grupper.

Ved god medvirkning fra de store organisasjonene i arbeidslivet lyktes det for første gang i Norge å gjennomføre et stort og komplisert inntektsoppgjør basert på frie forhandlinger mellom partene og hvor Regjeringen som den tredje part kom inn og medvirket til at man nådde de

fastlagte mål for reell inntektsutvikling med en lavere prisstigning enn ellers ville ha vært mulig. Ved at Regjeringen satte inn bestemte justeringer av skatter, subsidier med videre, og som ble vurdert som reelle faktorer under forhandlingene, lyktes det oss å bryte den alt for sterke prisstigningen som vi i likhet med andre europeiske land hadde vært inne i.

Det var Regjeringens mål å holde økingen i konsumprisindeksen innenfor en grense på 9,2 % i 1976, og dette lyktes oss. Året før hadde prisene steget enda mer. Men, en prisstigning på over 9 % pr. år er for høy, både i forhold til de grupper som vi ikke kan nå fram til med våre kompensasjonsordninger, og i forhold til næringslivets konkurransesevne overfor utlandet. Mange av de land vi

konkurrerer med har en lavere prisstigning, og vårt konkurranseforhold er derfor blitt vanskeligere.

Det er grunn til å håpe at vi i 1977 vil få en noe mer dempet prisstigning enn i fjor. Forutsetningene for dette er at partene i arbeidslivet også i år vil vise innsikt og forståelse, og vilje til en samordnet løsning selv om enkelte særinteresser må stå tilbake.

Kontaktutvalget mellom Regjeringen, hovedorganisasjonene i arbeidslivet og organisasjonene i jordbruk og fiske er innkalt til møte 20. januar. Dette markerer innledningen til årets samlede inntektsoppgjør.

Et bedre herredømme over pris- og kostnadsutviklingen hjemme er etter hvert noe av det viktigste vi kan gjøre for å trygge alle de utsatte arbeidsplasser i industrien.

Som den fjerde arbeidsoppgave for Regjeringen
pekte vi i tiltredelseserklæringen på arbeidet for å
forenkle forholdet mellom den enkelte og den offentlige
administrasjon.

Foruten at Regjeringen har pålagt alle sine administrative organer den største kritiske sans overfor dette problem i sin alminnelighet, har vi lyktes å trekke fram om lag 50 til dels viktige enkeltsaker, som vi er i ferd med å løse som en første større samlete sanering. Noen av de 50 sakene er allerede løst, andre er under forberedelse, og vi regner med at det i løpet av 1977 vil være gjort et betydelig framskritt i disse sakene. Regjeringen vil henimot sommeren legge fram en samlet oversikt over de 50 sakene som en illustrasjon på den forenkling av apparatet som er mulig når man går alvorlig inn for det. Men dette er ikke noen engangssak, den vil hvile som en viktig og permanent oppgave på Regjeringen også i framtiden.

Vi vil dessuten i løpet av våren legge fram forslag for Stortinget om å forenkle byggesakene i kommunene, på grunnlag av et komitearbeid som ble ledet av Ivar Mathisen.

Den enkeltes forhold til administrasjonen er ikke bare spørsmålet om omfanget av reguleringer og andre administrative forføyninger. Det gjelder også spørsmålet om en god informasjon og opplysning overfor publikum slik at man forstår hva som ligger bak offentlige myndigheters avgjørelser og bestemmelser.

Det femte punkt i Regjeringens erklæring gikk ut på å styrke de administrative muligheter for en aktiv familiepolitikk, og for økt innsats for likestilling og menneskelig likeverd. Vi har på dette området samlet og styrket de familiepolitiske saker gjennom en ny avdeling i Forbruker- og administrasjonsdepartementet.

Arbeidet for økt likestilling mellom kvinner og menn fikk sin foreløpige stans i Stortinget da en samlet opposisjon på ulike premisser stoppet Regjeringens framlegg til en lov om likestilling. Regjeringen vurderer nå hvordan vi bør gå fram for å finne andre løsninger til en videre framgang på dette området.

Den sjette sak i Regjeringserklæringen berørte også statsadministrasjonen. Det gjaldt industri-, olje- og energipolitikken.

Vi har i år opprettet et forholdsvis stort antall nye stillinger i Industridepartementet til å dekke noe av behovet. Videre har vi nedsatt et utvalg som innen sommeren skal legge fram et forslag til den omfordeling av Industridepartementets oppgaver som er nødvendig for å få en

rimeligere belastning på departementets politiske ledelse.

De fire siste sakene i Regjeringserklæringen hadde perspektiv ut over landets grenser.

Det gjaldt opprettelsen av den økonomiske sone for å sikre kystbefolkningens økonomiske næringsgrunnlag for framtidige generasjoner og sikre en forsvarlig disponering av havets ressurser. Med opprettelsen av den økonomiske sone på 200 mil fra 1. januar har Regjeringen gjennomført sin største sak. Dette er den største politiske enkeltsak som Regjering og Storting har hatt til behandling på nokså mange år.

Det gjenstår mange enkeltheter for at hele ordningen med den nye økonomiske sonen blir effektiv. Vi er for tiden i detaljerte drøftinger med EF, Sovjet og andre land om de

konkrete reguleringer av fisket i vår sone, og tilsvarende om norske rettigheter i andre lands økonomiske soner.

Videre understreket vi overfor Stortinget i januar i fjor at landets utenriks- og sikkerhetspolitikk fortsatt vil bli basert på forsvarssamarbeidet i NATO.

Vi la også vekt på norsk medvirkning på en bedre styring av den internasjonale økonomi, og sist men ikke minst økt hjelp til de fattige og undertrykte mennesker i verden. På de to siste områdene ble det fra norsk side lagt opp til en klar markering av vår solidaritet med den fattige verden under den store FN-konferansen for handel og utvikling i Nairobi i mai i fjor. Her ble det gjort betydningsfulle framskritt i retning av å erkjenne behovet for en ny økonomisk ordning i verden. En slik ordning må supplere de

tiltak som allerede er i gang når det gjelder utviklingshjelp og handelspolitiske tiltak.

Dessverre ble Norge til dels stående alene blant de industrialiserte land når det gjaldt å vise vilje til å skape nye internasjonale finansieringsordninger for å gi utviklingslandene bedre betalt for sine produkter. Norge er aktivt med i de videre drøftinger og forhandlinger som nå finner sted som en oppfølging av konklusjonene fra det store møtet i Nairobi.

På flere avgjørende områder vil oljevirkksomheten i årene framover gi verdifulle tilskudd til norsk økonomi. For det første gir virksomheten direkte sysselsetting til vel 20 000 mennesker i Norge. Derrest gir eksportinntektene fra olje- og gassproduksjonen verdifulle valutainntekter til landet, og vil i løpet av få år bidra til at Norge for første gang i den nyere økonomiske historie blir et overskuddsland i betalingsbalansesammenheng.

For det tredje gir oljevirkksomheten betydelige skatteinntekter til det offentlige, og avlaster på den måten de vanlige finansielle knapphetsfaktorer.

Disse virkningene vil alt i alt skape en rommeligere økonomisk ramme for norsk økonomi i årene framover. Uten denne virksomheten ville vi også kunnet greie oss godt,

men nå får vi et tillegg vi ikke tidligere har hatt og tidligere ikke har kunnet regne med.

Jeg vil gjerne gi enkelte merknader om forbindelsen mellom oljevirkksomhet og norsk industri, og i den sammenheng berøre noen av de problemer skipsbyggeriene står overfor.

I mange bedrifter i norsk verkstedindustri er allerede nå oljevirkksomheten en viktig del av deres ordretilgang. Mange bedrifter har orientert sin virksomhet mot denne nye næringen.

Flere av skipsbyggeriene har kunnet erstatte manglende ordretilgang for vanlige skip med utstyr og spesialfartøyer til oljevirkksomhet. Ved utbyggingen hittil har andelen av norske leveranser vært ca. 15%. Til Statfjord A vil de norske leveranser bli ca. 64%.

Denne utviklingen viser at med økt erfaring og med økt innsikt vil denne indirekte effekt av oljevirkksomheten kunne bli stadig mer betydningsfull.

Det er en bevisst linje å øke andelen av norske leveranser til virksomheten i Nordsjøen. Dette skjer delvis ved at Statens oljeselskap, som nå øker sitt direkte engasjement, ser seg om etter mulighetene for flere leveranser fra eget land. Dette er en viktig side ved å bringe Statens oljeselskap og andre norske selskaper, i første rekke Hydro og Saga, sterkere inn i operasjonene i Nordsjøen.

For å få det beste samband mellom operasjonene på oljefeltene, og leveranser fra vår egen industri, er det nødvendig å ha norske selskaper i ansvarlige funksjoner på

kontinentalsokkelen, uavhengige av de internasjonale oljeselskapene. Dette er et viktig motiv til den bevisste oppbygging av Statens oljeselskap som Regjeringen har foretatt.

Økt engasjement fra norsk industri vil etter hvert også komme som et resultat av den bevisste forskingsinnsats som skjer i et samarbeid mellom norsk industri og forskningsinstitutter. På denne måten vil norsk industri kunne utvikle nye produkter og metoder som det blir bruk for på den norske kontinentalsokkelen, og som det også vil bli et marked for i undervannsteknologi andre steder i verden.

Skipsbyggeriene i hele Europa er i dag sterkt rammet av den internasjonale tilbakegang i skipsfarten. Denne tilbakegangen skyldes ikke bare det konjunkturmessige tilbakeslag vi har hatt de siste årene. Vanskelighetene henger sammen med en for sterk kontrahering blant alle verdens rederier i årene fram til 1973. Da vi fikk den sterke og plutselige øking i oljeprisene, og den internasjonale tilbakegangen som dels hadde sammenheng med denne oljeprispolitikken, fikk vi derfor et sammenbrudd i fraktmarkedet. Tankskipene har vært rammet værst, og det er denne form for skipsfart som er Norges store spesialitet.

Nedgangen ser nå ut til å ha nådd bunnen, det var i 1976 igjen en vekst i verdenshandelen og den seilende flåte. Men veksten var svak, mange av de skip som nå seiler, gjør

det til tapbringende frakter. Trøsten er at de ville tapt enda mer om de hadde ligget i opplag.

Det vil trolig enda gå flere år før vi kan vente en noe mer normal tilpasning på fraktmarkedet, selv om det er usikkert om vi noen gang får en så stram, og med skipsfartens øyne, gunstig tid som vi hadde i årene opp til 1973. Dette betyr at skipsbyggeriene vil være preget av den internasjonale skipsfartskrise ennå i flere år.

Mange norske verft som ennå har god sysselsetting har ikke fått ordrer som kan holde virksomheten oppe i hele 1977. Og hvis vi ser ut over neste årsskifte er utsiktene enda mørkere.

Men vi skal også huske at i tidligere tider var skips-

byggeriene ofte vant til å operere med mindre ordreserver enn det man har vært vant til i store deler av etterkrigstiden opp til begynnelsen av 1970-årene.

Regjeringen er sterkt opptatt av de problemene som den nåværende situasjonen skaper i skipsbyggeriene. Vi har derfor satt i verk en utredning med stor vekt på en rask behandling. For et par uker siden fikk vi tilråing fra dette utvalg med tidligere industriminister Ulveseth som formann. De har foreslått forskjellige tiltak som myndighetene kan sette i verk, i samarbeid med næringen, for å gjøre det lettere å få tak i nye ordrer.

Industridepartementet arbeider nå under høytrykk med disse forslagene, og det er Regjeringens bestemte hensikt allerede i neste måned å legge fram for Stortinget sine

forslag til støttetiltak.

Jeg kan ikke i dag komme nærmere inn på hvilke enkelttiltak vi vil fremme.

Den foreslåtte garantiordning og offentlig medvirking til strukturinvesteringer er trolig blant de mulige tiltak som kan settes i verk. Det er først og fremst i industrien at vi i Norge ved hjelp av moderne produksjonsteknikk kan få en så stor verdiskaping at det foruten å gi et godt inntektsnivå til næringens utøvere, også gir det fundament som trengs til inntektsoverføringer til andre næringer, spesielle sosialgrupper m.v. Vi kan ha midlertidige, og klart avgrensede støtteordninger til bestemte industrigrupper som er i en vanskelig krisetid.

Men det er ikke realistisk over lengre tid eller over betydelig bredde å holde større deler av vår industrivirk-
somhet oppe på grunnlag av subsidier. Dette gjelder også
skipsbygging, som har viktige internasjonale perspektiver.
Våre tiltak overfor verftene må samordnes med våre interesser
som skipsfartsnasjon.

Selv om oljevirkkomsten er en meget viktig vekstfaktor
i norsk økonomi i dag, løser den ikke alle problemene våre.

Vårt øvrige næringsliv og arbeidsliv vil fortsatt møte
de samme problemer med sysselsetting, avsetning, investeringer
m.v. som all økonomisk virksomhet møter.

Paradoksalt nok bidrar oljevirkkomsten etter hvert
kanskje til å forsterke noen av problemene i andre næringer.
Dette vil kunne skje, fordi den vil kunne bidra
til å presse norsk kostnadsnivå oppover. Dette kan tenkes
å skje både som et resultat av innenlandske sammenhenger,
og fordi utlandet vil vurdere den norske kronen høyt på grunn
av de verdier som den norske kontinentalsokkelen rommer.
Høye kostnader og høy kronekurs vil være et problem
for norske næringer som produserer i konkurranse med utlandet.

Vi må derfor vente oss et strammere konkurranseforhold
i mange grener av vårt næringsliv, i første rekke de deler
av industrien som står i en klar konkurranse med utenlandske
bedrifter. Den nåværende svake internasjonale konjunktur
forsterker dette.

Selv om den vestlige verden har passert bunnen av det kraftige økonomiske tilbakeslaget, viser det seg at etter en forholdsvis god oppgang i første del av 1976, er oppgangstendensene blitt svakere. Det er alt i alt ingen grunn til frykt og engstelse for et nytt tilbakeslag. Alle tegn og vurderinger innenlands og utenlands peker på en fortsatt oppgang, men den vil gå saktere enn vi regnet med tidligere. Dette forsterker avsetningsvanskene i store deler av vår industri.

En viktig bransje som merker avsetningsvanskene er treforedlingsindustrien, som også internasjonalt er inne i en vanskelig situasjon. På lengre sikt synes utsiktene for treforedlingsprodukter å være bedre. Vi står overfor viktige oppgaver når det gjelder å styrke treforedlingsindustriens

konkurranssevne.

Som kjent foreligger det to planer om bygging av en større sulfatcellulosefabrikk på Østlandet. Det ene er Tofte-prosjektet og det andre er Borregårds planer. Regjeringen har hatt den første diskusjon av saken og er kommet til at vi må få en noe mer inngående vurdering av hva konsekvensene er hvis det ene eller det annet alternativ velges. Dette spørsmål er tatt opp med de berørte bedrifter. Jeg regner med at vi får denne klargjøring med det første. Det inngår i Regjeringens timeplan at de strukturspørsmål som her er reist, kan bli lagt fram for Stortinget i løpet av våren.

Alt i alt gjelder dette å skape et varig, stabilt grunnlag for celluloseindustrien på Østlandet. Store,

sentrale industrisamfunn som Sarpsborg, Moss, Halden, Tofte er i høy grad basert på celluloseindustri. Det er Regjeringens oppgave, og Regjeringens alvorlige hensikt å trygge denne industriens framtid.

Teko-industrien er også rammet av problemer. I tillegg til direkte støttetiltak som er gjennomført i 1976 og 1977, vil Regjeringen i løpet av vinteren legge fram et eget program for Stortinget med en vurdering av bransjens framtid, og de tiltak som er nødvendige for å gi trygghet i denne industrien. Men det gjelder her som i andre næringsproblemer - vanskene kan ikke løses bare av Regjeringen, det kreves full innsats, konstruktiv ledelse og god samarbeidsholdning også fra industrien selv.

Med henblikk på å sikre og styrke industriens vekstvilkår

i framtida, er forhandlingene om et energi- og industri-samarbeid særlig interessant. Vi er igang med konkrete drøftinger både med Sverige, Danmark og Vest-Tyskland. I slutten av måneden kommer vi igang med drøftinger med Finland. Vi har også kontakt med Nederland og Frankrike. Et viktig utgangspunkt i disse forhandlingene er at den norske stat disponerer betydelige mengder olje og gass. Til gjengjeld ønsker vi å få til et industrielt samarbeid som kan styrke grunnlaget for norsk industri.

På Nordisk Råds sesjon i Helsingfors i februar vil energi- og industrisamarbeidet stå i fokus. Vi ser nå gode muligheter når det gjelder å få til et nyttig energi- og industrisamarbeid i Norden.

Man får ofte et inntrykk av - og enkelte gjør forsøk på å skape det inntrykk - at norsk industri generelt sett står overfor større vansker enn noen gang. Dette er ikke et riktig inntrykk. Jeg har nevnt det høye kostnadsnivået. Jeg har også vært inne på noen av de omstillingsproblemer en del bransjer er oppe i på grunn av endrede markedsforhold, svikt på råstoffgrunnlaget eller ny teknologi.

Men dette er ikke hele bildet. Gjennom det vanskelige året industrien nå har bak seg med knivskarp internasjonal konkurranse har norske industribedrifter i mange bransjer lykkes meget godt i å holde oppe sin produksjon og sin eksport.

Som eksempel på dette vil jeg også nevne den ^{tekoindustrien.} ~~mye omtalte~~ I 12-måneders perioden desember 1975 - november 1976 ble det solgt norske teko-produkter til utlandet for 800 mill. kroner.

Dette er 14 % mer enn i foregående 12-måneders periode.

Det er mange tilsvarende eksempler der norsk industri greier seg godt på grunn av godt arbeid, god ledelse og gode produkter.

Solid utdanning og arbeidere og funksjonærer med høy produktivitet er motposten til et høyt kostnadsnivå. Investeringslysten ser også fremdeles ut til å være god i norsk industri takket være utsiktene til god kapitaltilgang i årene som kommer. Endrede markedsforhold virker også positivt fordi norske bedrifter får innpass på nye og større markeder. Regjeringen er innstilt på å medvirke til å gi industrien gode arbeidsvilkår.

I dette arbeidet må vi ha et både kort- og langsiktig

perspektiv. Vi arbeider for å løse de akutte vanskene i utsatte bransjer, samtidig som vi prøver å legge grunnlaget for nødvendige omstruktureringer. Vi arbeider også med planer og tiltak for en bevisst og samordnet satsing på de såkalte tunge industribransjene.

Regjeringen ser det som en overordnet oppgave å medvirke til at norsk industri har slike arbeidsbetingelser at den har en rimelig sjanse til å konkurrere med andre lands bedrifter.

I samarbeid med industriens egne organisasjoner er vi nå inne i vurderinger om hvorvidt de samlede økonomiske byrder som pålegges industrien er for store. De utredninger og drøftinger som nå foregår om ulike sider ved skatte- og avgiftspolitikken må ses i denne sammenheng.

Oljevirkksomheten og store deler av industrien og andre næringer hevder seg så godt i det internasjonale konkurransemiljø at vi er sikret en god materiell standard. Men vi kan ikke godta at dette skal skje i den form at produksjonen varetas av noen få utvalgte næringsgrener, mens sysselsettingen er lav og inntektene små andre steder, slik at man må leve av overførte midler fra den virksomhet som gir høye inntekter.

Vi kan ikke i det lange løp godta at en stor del av vår arbeidsføre befolkning lever på trygd overført fra høyproduktive aktive virksomheter.

Vern om inntekt og arbeid er igjen blitt et problem av største alvor og viktighet i norsk økonomisk politikk. Vi må regne med å måtte leve med dette problemet i åra som

kommer.

Mens de vest-europeiske industriland og Nord-Amerika i de siste 1 til 2 år har hatt en arbeidsledighet på mellom 5 % og 10 % av den arbeidsføre befolkning, har vi i Norge ført en aktiv, dristig og mangesidig sysselsettingspolitikk. Vi har på den måten kunnet holde hjulene i gang og holde sysselsettingen selv i den tyngste vintermåneden i fjor vinter nede i under 2 %.

Ved det årsskifte vi nettopp passerte var ledigheten i Norge registrert til 22 800 personer. Dette er 8 000 lavere enn i fjor på samme tid, men er fortsatt høyere enn vi har vært vant til i de siste årene.

Det er viktig ved enhver anledning å understreke at for Regjeringen er sysselsettingspolitikken det

aller viktigste. Arbeiderpartiets tradisjonelle holdning til den fulle sysselsetting gir oss et godt grunnlag å bygge på, og er samtidig en alvorlig forpliktelse.

Vi har også i år gjort forberedende tiltak til på kort varsel å sette i verk en rekke forholdsregler for å holde arbeidsplasser i gang, for å arrangere nødvendig opplæring for ungdom for å lette deres inngang i arbeidslivet.

Arbeidet for den fulle sysselsetting er Regjeringens viktigste oppgave i det nye året. Slik det internasjonale bildet tegner seg, ser det ut til at dette må bli hovedoppgaven også på noe lengre sikt.

Dette er et viktig utgangspunkt i dette året hvor vi skal velge et nytt Storting for en ny 4-års-periode.